

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de minister van Veiligheid en Justitie over de kabinetsreactie op het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid «Brand bij Chemie-Pack te Moerdijk» (Kamerstuk 26 956, nr. 116) en over de onderdelen van de brief over rampenbestrijding en crisisbeheersing die de aanvullende kabinetsreactie op het bovengenoemde rapport behelzen (Kamerstuk 26 956, nr. 126).

De voorzitter van de commissie,
De Roon

Adjunct-griffier van de commissie,
Van Doorn

Inhoudsopgave

- I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
 - 1. Vragen en opmerkingen vanuit de VVD-fractie
 - 2. Vragen en opmerkingen vanuit de PvdA-fractie
 - 3. Vragen en opmerkingen vanuit de PVV-fractie
 - 4. Vragen en opmerkingen vanuit de CDA-fractie
 - 5. Vragen en opmerkingen vanuit de SP-fractie

- II. Reactie van de minister van Veiligheid en Justitie**

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

1. Vragen en opmerkingen vanuit de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de kabinetsreactie en aanvullende kabinetsreactie op het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid «Brand bij Chemie-Pack te Moerdijk» (hierna: het rapport) en stellen vast dat de minister van Veiligheid en Justitie (hierna: de minister) voortvarend te werk gaat om de situatie te verbeteren. Zij hebben nog wel enkele vragen.

Voornoemde leden merken op dat in de kabinetsreactie en in de aanvullende kabinetsreactie op het rapport veel maatregelen worden genoemd om de rampenbestrijding te verbeteren. De Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) heeft in zijn rapport geconcludeerd dat Chemie-Pack als majeur risicobedrijf onvoldoende veiligheidsbewustzijn heeft getoond, dat de verantwoordelijke overheidspartijen te traag hebben gehandeld in het proces van vergunning, toezicht en handhaving en dat er tijdens het incident onduidelijkheid was over de verantwoordelijkheid, taken en bevoegdheden van de vele betrokken partijen. Samen met een te late opschaling en een onvoldoende kwaliteitsniveau van de crisiscommunicatie heeft dit geleid tot crisiscommunicatie die niet voorzag in de maatschappelijke informatiebehoefte. De leden van de VVD-fractie vragen de minister een overzicht te geven, bij voorkeur in tabelvorm, van de maatregelen die hij voor ogen heeft en ook in te gaan op de manier waarop de betreffende maatregelen leiden tot het voorkomen van bovenstaande conclusies.

Gezien de complexiteit van crisisbeheersing vragen deze leden aan de minister een schema, waarin alle verantwoordelijke instanties en betrokkenen een plaats krijgen met de daarbij horende verantwoordelijkheid, aan de Kamer te doen toekomen.

De aan het woord zijnde leden vragen wanneer de Kamer de aanvulling op de huidige regeling Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdings-Procedure (GRIP-regeling) kan verwachten.

De leden van de VVD-fractie merken met betrekking tot de wettelijke verplichte oefeningen op dat wordt voorgesteld dat veiligheidsregio's en de rijksoverheid vaker met elkaar gaan oefenen. Zodoende heeft elke veiligheidsregio ten minste eens in de twee jaar een oefening met de rijksoverheid. In de aanvullende kabinetsreactie op het rapport spreekt de minister van het organiseren van een jaarlijkse systeemoefening door veiligheidsregio's. Dit lijkt tegenstrijdig. Deze leden vragen hoe deze zinsneden zich tot elkaar verhouden. Daarnaast wordt gesteld dat de Inspectie Veiligheid en Justitie (Inspectie VenJ) heeft geconcludeerd dat nog niet altijd wordt voldaan aan het wettelijk minimum met betrekking tot de oefeningen. Welke instrumenten heeft de minister om veiligheidsregio's aan deze wettelijke eis te laten voldoen? Zijn er sancties toegepast,

nu geconcludeerd is dat niet altijd aan de wettelijke eis wordt voldaan? Zo ja, wat heeft dat voor effect gehad? Zo nee, waarom niet? Hoe gaat de minister ervoor zorgen dat de veiligheidsregio's wel het juiste aantal oefeningen uitvoeren?

Voorname leden merken op dat de verantwoordelijkheid voor de Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) ligt bij de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu. Hij zal zelfstandig reageren op de aanbeveling van de OVV met betrekking tot de RUD's. De leden van de VVD-fractie hebben hierop de vraag hoe de afstemming tussen het Ministerie van Veiligheid en Justitie en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu plaatsvindt met betrekking tot de RUD's en de uitvoerende taken die betrekking hebben op rampenbestrijding.

De leden van de VVD-fractie vragen hoe de begeleidingscommissie en de klankbordgroep, die voor de evaluatie Wet veiligheidsregio's door het Wetenschappelijk Onderzoeks- en documentatiecentrum (WODC) worden ingericht, er uitzien.

Deze leden willen graag weten hoe wordt getoetst of veiligheidsregio's de aanbevelingen daadwerkelijk overnemen die voortkomen uit de rapportages van de Inspectie VenJ.

Met betrekking tot de borging overleg met partners in crisisbeheersing hebben voornoemde leden de vraag wanneer het afsluiten van conventanten tussen de veiligheidsregio's en de vitale partners is afgerond. Zijn er nog andere middelen mogelijk om ervoor te zorgen dat het overleg met de politie en de gemeenten als partner in de crisisbeheersing in alle veiligheidsregio's wordt geborgd? Welke middelen is de minister voornemens hiervoor in te zetten?

Het kabinet constateert dat er sprake is van ongewenste onduidelijkheid voor zowel operationele inzet als de crisisbesluitvorming en noemt als belangrijkste oorzaak de complexiteit en diversiteit van de verschillende adviesstructuren en de aansluiting op de crisisbesluitvormingsstructuren. Daarom is er het streven naar een vereenvoudiging van de gehele crisisorganisatie met haar verschillende adviesstructuren en meer standaardisering tussen de verschillende landelijke adviesnetwerken. Deze leden spreken hun steun uit voor deze lijn en zien uit naar de voortgang waarover de Kamer kort na de zomer zal worden geïnformeerd.

De leden van de VVD-fractie pleiten nog steeds voor één loket dat toezicht houdt op een bedrijf op alle relevante veiligheid- en milieuaspecten. Met de vorming van de RUD's is alleen de kant van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Ministerie van Infrastructuur en Milieu) geregeld. Het toezicht op de Arbowet (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid) en de Wet op Veiligheidsregio's (Ministerie van Veiligheid en Justitie) valt hier niet onder. Zolang dit niet geregeld is, is een professionele en constructieve samenwerking tussen de betrokken overheden cruciaal.

Deskundigheid bij brandweer bij preventie en bestrijding incidenten is noodzakelijk. De aan het woord zijnde leden gaan ervan uit dat aandacht voor deskundigheid en competentie meegenomen wordt bij de oprichting van de expertregio's. Graag vernemen zij de stand van zaken van de totstandkoming van deze expertregio's.

Deze leden zien onaangekondigde inspecties als een aanvulling op aangekondigde inspecties. De veiligheid binnen de sector is zo geborgd: een bedrijf kan te allen tijde geïnspecteerd worden (de zogenaamde

«permanent-inspection-readiness»). Zij dringen erop aan dat in de rapportage en communicatie over de inspectieresultaten onderscheid gemaakt wordt tussen direct veiligheidsrelevante overtredingen en relatief onschuldige administratieve fouten en dat daarbij ook het bedrijf in de gelegenheid gesteld wordt om zijn visie op het inspectieresultaat kenbaar te maken.

Ten slotte vragen de leden van de VVD-fractie of de minister bij de industrie kan inventariseren wat voor hen de belangrijkste lessen zijn en hoe deze samenvallen met de aanbevelingen vanuit de overheid.

2. Vragen en opmerkingen vanuit de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de reactie van de minister op het rapport van de OVV naar aanleiding van de ramp bij Chemie-Pack in Moerdijk en de reacties op enkele rapporten over de rampenbestrijding die sindsdien zijn verschenen. Zij onderschrijven het belang om lessen te trekken uit de bestrijding van rampen en uit rampenoefeningen. De afgelopen jaren is met de vorming van veiligheidsregio's al veel geïnvesteerd in een verbetering van de rampenbestrijding. Er zijn echter nog genoeg aanknopingspunten om op korte termijn winst te halen in de rampenbestrijding en te komen tot een stevige toekomstgerichte evaluatie van de wet op de veiligheidsrisico's. In dat kader willen deze leden graag enkele vragen voorleggen aan de minister.

Zoals hierboven al aangegeven, hechten deze leden aan een stevige evaluatie van de Wet veiligheidsregio's. Er is inmiddels enkele jaren ervaring opgedaan met de nieuwe structuur van veiligheidsregio's en op basis daarvan kunnen de eerste conclusies getrokken worden over de gewenste toekomstige inrichting van de rampenbestrijding. Deze leden hechten er wel aan dat er oog is voor de nog voortgaande ontwikkeling van de veiligheidsregio's en de tijd die nodig is om een dergelijke reorganisatie goed door te voeren. Verder valt het hen op dat er in de taakomschrijving van de evaluatiecommissie een zeer sterke nadruk ligt op de rampenbestrijding, terwijl de veiligheidsregio's ook de verantwoordelijkheid dragen voor de brandweer. Op welke wijze zal de evaluatiecommissie rekening houden met de beide rollen van de veiligheidsregio, die mogelijk een verschillende optimale schaal kennen? Waar een goede rampenbestrijding vraagt om een robuuste schaal, vraagt een goede brandweer om een fijn vertakte dekking en de inzet van lokaal gebonden brandweervrijwilligers.

Het valt de leden van de PvdA-fractie in de tijdsplanning van de evaluatiecommissie op dat de commissie geacht wordt om te rapporteren vlak na de publicatie van een evaluatie van de Veiligheidsregio's door het WODC. Dit roept voor deze leden de vraag op of de commissie voldoende gebruik kan maken van de belangrijke informatie die deze evaluatie op zal leveren.

De aan het woord zijnde leden constateren dat zij binnenkort geïnformeerd zullen worden over de risicoprofielen en de brandweerdekkingsplannen, zoals die door de veiligheidsregio's zijn vastgelegd. Zij hechten daar veel belang aan, omdat hiervoor normen in de wet en regelgeving zijn vastgelegd waar mensen duidelijkheid aan moeten kunnen ontlenen. Zij hopen deze informatie spoedig te ontvangen. Daarnaast willen deze leden graag weten welke middelen de minister heeft om naleving van de wet op de Veiligheidsregio's te bevorderen.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de brand in Moerdijk wederom duidelijk heeft gemaakt dat rampen zich niets aantrekken van grenzen en dat dit organisatorisch voor problemen kan zorgen. Het is

daarom van belang dat veiligheidsregio's afspraken maken met naburige veiligheidsregio's over de wijze waarop wordt omgegaan met grensoverschrijdende calamiteiten en met wederzijdse bijstand. Op welke termijn verwacht de regering dat alle veiligheidsregio's dergelijke afspraken hebben? Daarnaast is het van belang dat ook met alle buurlanden dergelijke afspraken zijn. Deze leden willen dan ook graag weten hoe de contacten met vooral België hierover vorderen. Ook vragen zij of het risico van nucleaire ongevallen die een grensoverschrijdend karakter hebben meegenomen worden in deze afspraken.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat bij calamiteiten die de regiogrenzen overschrijden, extra onduidelijkheid ontstaat over de verantwoordelijkheden, hetgeen tot vertragingen kan leiden. Zij zien dat de minister zich inspant om deze onduidelijkheid te verminderen door de onderlinge taken te verduidelijken en door de coördinatie op nationaal niveau te stroomlijnen. Deze leden zijn echter van mening dat de door de OVV geconstateerde onvastheid van rol ook te maken had met een te sterk ingrijpen op nationaal niveau. Hoe gaat de minister de reflex onderdrukken door allerlei bevoegdheden naar zich toe te trekken bij een grensoverschrijdende ramp waardoor meer ruis wordt gecreëerd?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat bij de ramp in Moerdijk het belang van goede informatie over de risico's voor de omgeving is gebleken en dat de adviesdiensten niet eenduidig werkten. Hierin wil de minister verbeteringen aanbrengen, waarbij drie landelijke adviesdiensten worden genoemd. Dit zijn het Beleidsondersteunend Team milieu-incidenten (BOT-mi), de Eenheid Planning en Advies drinkwater (EPA-d) en Eenheid Planning en Advies nucleair (EPAn). Deze leden willen graag weten of de veiligheidsregio's gebruik maken van meer adviesdiensten en hoe deze geïntegreerd worden in het gebruik van deze adviesdiensten. Daarnaast wordt er melding gemaakt van het niet vlekkeloos opereren van de informatie-uitwisseling via het Landelijk Crisismanagement Systeem (LCMS). Voornoemde leden vragen welke rol de landelijke overheid speelt in de verbetering van dit systeem. Wordt de werking hiervan in het kader van de eisen van de wet op de Veiligheidsregio's ook getoetst. Daarnaast vragen zij of de informatie die op departementaal niveau uitgewisseld wordt via het Informatieknoppunt ook via het LCMS gedeeld wordt.

Ten slotte merken de aan het woord zijnde leden op dat een terugkerende conclusie bij de evaluatie van calamiteiten is dat de communicatie naar de samenleving toe verbeterd moet worden. In dat kader willen deze leden graag weten hoe ver de bouw en implementatie van de nieuwe en altijd bereikbare website crisis.nl is, want in Moerdijk bleek deze website niet te voldoen. Ook willen deze leden verduidelijking over de rolverdeling bij de inzet van woordvoerders uit de te vormen pool van regiowoordvoerders. Wie houdt hiervoor de eindverantwoordelijkheid?

3. Vragen en opmerkingen vanuit de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie willen op deze plaats eerst gebruik maken van de mogelijkheid om onverdeeld en welgemeend haar waardering uit te spreken voor de tomeloze inzet van alle hulpverleners die vorig jaar betrokken zijn geweest bij de brandbestrijding en de naslaap hiervan, los van alle conclusies die zijn getrokken over het hulpverleningsproces nadat de brand vorig jaar uitbrak bij Chemie-Pack. Deze leden hebben kennisgenomen van het rapport van de OVV. De conclusies, die in lijn zijn met eerder gepresenteerde onderzoeksrapporten, vormen voor deze leden geen verrassing. Al op 5 januari 2011 had elke deskundige met open vizier feilloos kunnen aangeven waar het precies is misgegaan, zowel in de bedrijfsvoering bij Chemie-Pack als bij de brandbestrijding en traject

daarna. Toch is het goed de aannames bevestigd te zien in gedegen onderzoeksrapporten met een zeldzaam kritische toon.

Het organigram van de rampenbestrijdingsorganisatie zegt alles over het gedrocht dat zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld. Een veel geziene ontwikkeling bij de Nederlandse overheid in het algemeen is het gegeven dat als blijkt dat de huidige organisatie ergens tekortschiet, er een nieuw onderdeel aan het organigram wordt toegevoegd zonder dat eerst goed wordt onderzocht of er wellicht in het huidige systeem aanpassingen doorgevoerd kunnen worden om hetzelfde resultaat te behalen. Zeker de organisatiestructuur belast met rampenbestrijding dient zo helder en simpel mogelijk te zijn.

De leden van de PVV-fractie zijn van mening dat de rampenbestrijdingsorganisatie in Nederland een ramp op zichzelf is. Zij zien graag dat expertise, kunde en kennis voor wat betreft de dagelijkse gang van zaken decentraal is geregeld, maar dat specifieke expertise centraal is gebundeld en fungeert als vliegende keep.

De minister heeft aangekondigd dat de Wet veiligheidsregio's versneld zal worden geëvalueerd naar aanleiding van de conclusies van de OVV.. De commissie belast met dit onderzoek streeft ernaar om voor 1 juli 2013 een integraal advies uit te brengen over de werking van de Wet veiligheidsregio's en het brede Nederlandse stelsel van rampenbestrijding en crisisbeheersing. Naast deze commissie doet ook de Inspectie VenJ een onderzoek naar de staat van de rampenbestrijding in Nederland. De totstandkoming van deze nieuwe staat van de rampenbestrijding, een prestatiemeting van de veiligheidsregio's afzonderlijk bekeken, wordt in het eerste kwartaal van 2013 verwacht. Deze leden zijn van mening dat zowel de commissie als de inspectie in feite deze organisatiestructuur en werking onderzoeken en vragen dan ook of er nu geen dubbel werk wordt verricht. Is het niet mogelijk de Inspectie VenJ ter ondersteuning toe te voegen aan de commissie die vervolgens voor juli 2013 een geheel onafhankelijk advies kan uitbrengen?

Elk moment van de dag kan zich in Nederland een ramp of crisis voordoen. Elk dag die verloren gaat alvorens de rampenbestrijdingsorganisatie drastisch wordt gewijzigd, is er volgens deze leden één teveel. Zorgvuldigheid gaat natuurlijk boven alles, maar de huidige bende dient zo snel mogelijk te worden opgeruimd. Liever vandaag dan morgen zien deze leden een geheel nieuwe rampenbestrijdingsorganisatie ontstaan die de risico's van nu en de toekomst wel de baas kan. Zij gaan ervan uit dat de onderzoeksresultaten inderdaad de noodzaak tot herziening van de huidige organisatie weergeven.

De tussenrapportage van de Inspectie VenJ inzake de staat van de rampenbestrijding laat zien dat er weliswaar vooruitgang wordt geboekt door de veiligheidsregio's, maar nog altijd zijn de leden van de PVV-fractie (en ook de Inspectie VenJ, zo merken zij tussen al het ambtelijk taalgebruik op) niet tevreden. De brandbestrijding bij Chemie-Pack in Moerdijk liet duidelijk het belang van informatiemanagement zien. Als de Inspectie VenJ dan concludeert dat hier nog altijd haperingen optreden op het gebied van technische en/of personele invulling, dan moeten de veiligheidsregio's er alles aan doen om in de overbruggingsperiode te voldoen aan de minimale vereisten. Niet alleen omdat de wet, de inspectie en voornoemde leden dit vereisen, maar vooral omdat de burgers hier bij gebaat zijn. De burger dient centraal te staan in de beleidsvorming- en uitvoering.

De leden van de PVV-fractie zien uit naar de reactie van de minister op dit schriftelijk overleg. Zij hopen dat de minister hun voorstel overneemt om de twee onderzoeken samen te voegen en dat de Kamer snel met de minister over een stelselwijziging kan spreken .

4. Vragen en opmerkingen vanuit de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het rapport van de OVV en van de kabinetsreacties op dit rapport. Ook al is het inmiddels bijna anderhalf jaar geleden dat de brand bij Chemie-Pack heeft plaatsgevonden, zijn zij van oordeel dat het een goede zaak is dat de Tweede Kamer er alsnog aandacht aan besteedt. Er lijkt immers van alles te zijn misgegaan, zowel vóór als tijdens en na de brand. Een nalatig bedrijf, falend toezicht, tijdens en na de brand een gebrekkige bestuurlijke opschaling en onduidelijkheden in de interne en externe crisiscommunicatie, dat is het beeld dat blijft hangen bij het lezen van de vele rapporten die in de afgelopen periode over de brand zijn uitgebracht.

Deze leden lezen in het rapport dat er op het gebied van toezicht en handhaving van alles niet op orde was. Dat begint met Chemie-Pack zelf, dat het niet zo nauw lijkt te hebben genomen met de regels. Maar ook de gemeente Moerdijk en de andere toezichthouders lijken van alles te kunnen worden verweten. Er werden in de loop der jaren vele overtredingen van de veiligheidsvoorschriften geconstateerd. Na aandringen corrigeerde Chemie-Pack de fouten, maar vaak was dit alleen tijdelijk van aard. Dat alles was echter geen aanleiding om stringenter te gaan handhaven. Alle inspecties werden vooraf aangekondigd en als het niet uitkwam, werd gewoon een nieuwe afspraak gemaakt. Zo kon Chemie-Pack op inspectiedagen ervoor zorgen dat alles op orde was. Nu blijkt het fenomeen van aangekondigd bezoek bij bedrijven die vallen onder het Besluit Risico's Zware Ongevallen (BRZO-bedrijven) heel gebruikelijk te zijn. Volgens de Nieuwe Inspectie Methodiek (NIM) worden inspectiethema's van tevoren bekend gemaakt en worden inspectiebezoeken vier weken van tevoren aangekondigd. Deze methodiek is ongeveer vijf à tien jaren geleden ingezet om te werken aan terugdringing van bureaucratie en het beperken van de last voor bedrijven. De aan het woord zijnde leden willen niet in de valkuil trappen om na deze grote brand meteen weer op te roepen tot aanscherping van de regels. Zij zijn wel van oordeel dat, wil handhaving geloofwaardig blijven, onaangekondigde bezoeken nodig zijn. Zeker bij BRZO-bedrijven zouden, naast aangekondigde inspectiebezoeken, ook van tijd tot tijd onaangekondigde bezoeken moeten worden afgelegd. Er is met andere woorden een middenweg tussen altijd aangekondigd inspecteren en nooit aangekondigd inspecteren. Kan de minister hier een reactie op geven? Voornoemde leden merken op dat bij de brand bij Chemie-Pack het erop lijkt dat het vooral ging om de combinatie: uitsluitend aangekondigde bezoeken en geen adequate reactie van de toezichthouders als het bedrijf de zaakjes niet op orde bleek te hebben. Als deze combinatie zich bij meer bedrijven en instellingen voordoet, lijkt het deze leden niet de vraag of een dergelijke gigantische en gevaarlijke brand zich opnieuw gaat voordoen, maar wanneer en waar dat gaat gebeuren. Het is dan te hopen dat er niet opnieuw doden of gewonden vallen. Hoe denkt de minister erover om te werken met een glijdende schaal? Zodoende zal een volgend inspectiebezoek eerder onaangekondigd plaatsvinden, naarmate bij een vorig bezoek meer overtredingen zijn geconstateerd.

De leden van de CDA-fractie lezen dat de OVV specifiek aandacht heeft besteed aan de kwetsbaarheid van kunststofcontainers (IBC's). Deze worden op grote schaal gebruikt voor opslag en transport van vloeistoffen, maar zijn uiterst kwetsbaar bij brand. De OVV beveelt aan om de

kwetsbaarheid van IBC's ingeval van brand onder de aandacht te brengen van de industrie. Is dat voldoende? Kan de minister duidelijk maken hoe hij denkt over een eventueel verbod op IBC's in combinatie met het werken met alternatief veiliger materiaal? Kan hij de wenselijkheden en onwenselijkheden van een dergelijk verbod in kaart brengen?

De leden van de CDA-fractie lezen in het rapport van de Inspectie VenJ dat Chemie-Pack op basis van een kwalificatie van de veiligheidsregio Midden- en West-Brabant de indicatie had gekregen dat het bedrijf extra bestuurlijke aandacht zou moeten krijgen. De Inspectie VenJ beschikt echter niet over beleidsdocumenten waaruit blijkt dat de gemeente Moerdijk en later het brandweercluster Mark en Dintel deze extra aandacht ook daadwerkelijk heeft vormgegeven. Kan de minister duidelijk maken of de veiligheidsregio en de gemeente op dit punt zijn aangesproken?

De aan het woord zijnde leden hebben enkele vragen over de inzet van de brandweer. In het onderzoeksrapport van de Inspectie VenJ valt te lezen dat de betrokken brandweerlieden, zowel leidinggevendenden als manschappen, zich volledig hebben ingezet. Zij zijn degenen die letterlijk aan de vuurlinie stonden om de brand te bestrijden. Daarvoor verdienen zij onze respect en bewondering. Wel wordt erop gewezen dat er steeds minder vrijwilligers beschikbaar zijn, omdat mensen steeds minder vaak werken in dezelfde gemeente als waar zij wonen. Kan de minister duidelijk maken of dit een probleem is dat landelijk speelt? Klopt het dat er ook nog steeds korpsen zijn die met een wachtlijst werken? Is er in veiligheidsregio's met schaarste meer mogelijk door een flexibeler manier van werken, bijvoorbeeld door vrijwilligers ook in andere gemeenten in te zetten? Is volgens de minister de brandweezorg in Nederland nog voldoende gegarandeerd?

Deze leden willen voorts graag van de minister vernemen of naar zijn mening de brandweezorg in het betreffende gebied op orde was. In het rapport van de Inspectie VenJ is te lezen dat een groot deel van de risicobedrijven op het industriegebied Moerdijk niet binnen de vereiste opkomsttijd van tien minuten is te bereiken en dat de basisbrandweezorg in de gemeente Moerdijk niet anders is georganiseerd dan die in een willekeurige andere landelijke gemeente met een vergelijkbaar inwoneraantal. Dat de gemeente Moerdijk substantieel grotere risico's loopt, gelet op het grote aantal daar gesitueerde risicobedrijven, lijkt niet mee te wegen. Wat is hierop de reactie van de minister?

De leden van de CDA-fractie merken op dat de brand gepaard ging met explosies en hevige rookontwikkeling. Dat heeft gezorgd voor verontusting onder het publiek. Om de bevolking en hulpverleners goed te informeren over de situatie en de nodige veiligheidsmaatregelen was het daarom essentieel dat direct gegevens werden verzameld over de aanwezigheid en het risico van gevaarlijke stoffen. Deze leden lezen in het rapport van de OVV dat het Beleidsondersteunend Team milieu-incidenten (BOT-mi) het centrale loket is waar de veelheid aan meetresultaten en deeladviezen van verschillende specialistische organisaties worden samengebracht tot een samenhangend advies. De adviezen van het BOT-mi worden echter opgesteld vanuit een technisch-wetenschappelijke invalshoek en niet vanuit een bestuurlijk-juridische deskundigheid. Daardoor werd informatie vrijgegeven zonder voor het grote publiek begrijpelijke en relevante duiding. Ziet de minister daarin aanleiding om ervoor te zorgen dat er ook mensen bij het BOT-mi standaard beschikbaar zijn die gespecialiseerd zijn in het vertalen van grote hoeveelheden zeer technische informatie voor publiek? Zodoende kan bij nieuwe incidenten worden voorkomen dat informatie wordt vrijgegeven zonder voldoende

duiding en dat externe deskundigen en media de vrijgegeven meetgegevens zelf gaan interpreteren.

Deze leden lezen voorts in het rapport van de OVV dat er bij de betrokken veiligheidsregio's en het Nationaal Crisiscentrum te hooggespannen verwachtingen waren over de termijn waarop de resultaten van de metingen door het BOT-mi beschikbaar zouden zijn. Het gaat hier om gespecialiseerde metingen en er is een nauwkeurige analyse nodig. Kan de minister duidelijk maken of de omstandigheid dat het lang duurt voordat de resultaten beschikbaar komen, te maken heeft met de beschikbaarheid van menskracht of liggen hier technische oorzaken aan ten grondslag? Als het vooral een kwestie is van beschikbare menskracht, kan de minister dan duidelijk maken hoe hij denkt over een opschaling van menskracht bij BOT-mi in geval van grootschalige incidenten? Is het bijvoorbeeld mogelijk om bij grootschalige incidenten het beschikbaar komen van de resultaten te versnellen door BOT-mi hier 24 uur per dag en zeven dagen per week aan te laten werken?

De leden van de CDA-fractie lezen in het rapport van de Inspectie VenJ dat de veiligheidsregio Midden- en West-Brabant over een conceptrisico-profiel beschikt. Dit had, gelet op het convenant dat de veiligheidsregio met de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties had afgesloten, voor 1 januari 2010 bestuurlijk vastgesteld moeten zijn. Dat blijkt echter niet te zijn gebeurd. Kan de minister duidelijk maken welke gevolgen dit naar zijn oordeel zou moeten hebben? Wie heeft hier de regie? Dezelfde vragen stellen deze leden met betrekking tot crisisplannen. De Wet veiligheidsregio's schrijft in artikel 16 voor dat op veiligheidsregionaal niveau crisisplannen moeten worden opgesteld. Kan de minister duidelijk maken of dat al is gebeurd en wie hier de regie heeft?

Deze leden lezen verder in het rapport van de Inspectie VenJ dat het nog vigerende gemeentelijke rampenplan van Moerdijk onvoldoende actueel is. Dit plan is voor het laatst in 2005 vastgesteld, terwijl dat in 2009 opnieuw had moeten gebeuren. Wie had daarop moeten toezien? Is dat de gemeenteraad, de veiligheidsregio of nog een andere instantie? Heeft de minister zicht op de actualiteit van rampenplannen van andere gemeenten met veel BRZO-bedrijven?

De leden van de CDA-fractie merken op dat in het rapport van de inspectie VenJ staat dat het rampenbestrijdingsplan voor het industriegebied Moerdijk voorschrijft dat het college van Burgemeester en Wethouders ten minste eens in de drie jaar een oefening houdt waarbij het rampenbestrijdingsplan op juistheid, volledigheid en bruikbaarheid wordt getoetst. Zijn die oefeningen in de jaren voor de brand feitelijk gehouden? Is de frequentie van eens in de drie jaar oefenen naar het oordeel van de minister voldoende op een bedrijventerrein met zoveel BRZO-bedrijven?

Ten slotte lezen de leden van de CDA-fractie in het rapport van de Inspectie VenJ dat de veiligheidsregio Midden- en West-Brabant van oordeel is dat zij niet kan voldoen aan de in de Wet veiligheidsregio's vastgelegde verplichting om periodiek de vastgestelde rampenbestrijdingsplannen bestuurlijk en operationeel te beoefenen, gelet op de capaciteit die dat kost. Wat houdt dit volgens de minister in? Moet de Wet veiligheidsregio's op dit punt worden aangepast of moet de veiligheidsregio de taak serieuzer nemen om van tijd tot tijd oefeningen te houden?

5. Vragen en opmerkingen vanuit de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben de kabinetsreacties op het rapport van de OVV met belangstelling gelezen. Positief is dat het gevoel van urgentie bij de regering is doorgedrongen. De minister vindt het van groot belang om snel te reageren op de belangrijkste aanbevelingen van de OVV evenals het op orde brengen en houden van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. De zorg voor een goed voorbereid en adequaat functionerend stelsel van rampenbestrijding en crisisbeheersing verdient daarom onverminderd de volle aandacht. Dit zijn allemaal natuurlijk prachtige volzinnen. Op papier is er niets op af te dingen. Wat deze leden graag hadden gezien, is dat aan het gevoel van urgentie direct ook handen en voeten was gegeven. Het tegendeel lijkt te gebeuren. Een commissie moet op onderzoek uit en een reorganisatie van de veiligheidsregio's en hulpdiensten moet soelaas bieden. Twee langslappende processen die concreet niet zoveel uit gevolgen hebben voor de directe preventie van rampen. Waarom pakt de minister niet het momentum om direct echt orde op zaken te stellen? De aanbevelingen van de OVV zijn helder. Chemie-Pack toonde onvoldoende veiligheidsbewustzijn bij het naleven van de regels. Overheidspartijen handelen te traag bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Dit is erg zorgelijk. Er is alle reden om dat veiligheidsbewustzijn in de sector eens op te peppen. Een inspectievakantie, zoals in het regeerakkoord staat, past daar natuurlijk helemaal niet in. Integendeel. Het bevoegd gezag en inspecties moeten weer volop de bedrijven langsgaan. Wat bedoelt de minister in dit kader precies met de opmerking dat streng optreden conform het regeerakkoord is? Deze leden constateren namelijk het omgekeerde.

Het is de leden van de SP-fractie ook een doorn in het oog dat de eigenaar van Chemie-Pack een kale kip bleek te zijn waar niets viel te plukken. Er was sprake van onderverzekering. De boel is failliet verklaard, de gemeenschap moet opdraaien voor de kosten (inmiddels opgelopen naar circa 100 mln. euro) en de eigenaar maakt elders een doorstart onder een andere naam en andere constructie. Dat klinkt allemaal erg onrechtvaardig. Zeker als de minister stelt dat de verantwoordelijkheid in eerste instantie ligt bij het bedrijf. Welke concrete maatregel wordt getroffen om onderverzekering te voorkomen? Hoe voorkomt de minister dat mensen die blijf geven van een laag veiligheidsbewustzijn voortaan in dit soort risicovolle business kunnen blijven opereren?

Voornoemde leden vinden het prachtig dat de chemiesector zich direct uitsprekt over het besef van de verantwoordelijkheid. Het is logisch dat zij dat doen op dit strategische moment. Ze beloven daarbij een jaarlijkse rapportage. Een dergelijke rapportage kan zeker van nut zijn bij de jaarlijkse inspectie van de bedrijven. Onderschrijft de minister dat die rapportage niet in plaats kan komen van de fysieke inspectie op die bedrijven? Zo nee, waarom niet? Waarom zou de minister vertrouwen op een slager die zijn eigen vlees keurt?

De aan het woord zijnde leden zijn altijd voor heldere afspraken tussen nationale en regionale overheden. Niemand kan tegen een dergelijke open deur zijn. Binnen de veiligheidsregio is er ook nog wel het een en ander af te stemmen. De begrotingen en daarmee het actieprogramma van de veiligheidsregio's staan onder druk van taakstellingen. Prioriteiten worden wellicht niet op waarde geschat als het geld een belangrijke pijler van afwegingen wordt. Hoe gaat de minister er zorg voor dragen dat de minimale eisen gesteld door landelijke wetgeving voorzien worden van voldoende financiële middelen? Acht de minister het niet wenselijk dat de gemeenten binnen de veiligheidsregio's het gevoel van urgentie uitstralen

en bovenop die minimale landelijke eisen eigen regio-specifieke prioriteiten en accenten aanbrengen? Zo ja, hoe gaat hij dat bevorderen?

De leden merken op dat de rol van de Gezondheidskundig adviseur Gevaarlijke Stoffen (GAGS) een van de verbeteringen is die direct al na de brand bij Chemie-Pack duidelijk werd. Deze adviseur weet als geen ander direct na de ramp wat er nodig is ter bescherming van de omwonenden. Hoe kan de rol van de GAGS volgens de minister worden versterkt, zowel preventief, tijdens de ramp als bij de nazorg?

De leden van de SP-fractie hebben direct na de ramp in Moerdijk diverse gesprekken gevoerd met direct betrokken bestuurders en hulpverleners. Daaruit zijn elf voorstellen ter verbetering gedaan. Dit zijn vrij concrete zaken die direct verbeterd kunnen worden in plaats van nader onderzoek door een commissie. Graag horen deze leden per voorstel wat er inmiddels van terecht is gekomen en indien van toepassing. Hieronder volgt een samenvatting van de aanbevelingen.

Preventief

1. Bij gevaarlijke stoffen het beginsel van compartimenteren (in mootjes hakken van de voorraad) naar chemische samenstelling veel sterker in de regels verankeren. Per compartiment niet meer opslag dan brandbestrijdingsmiddelen aan kunnen in een «worst-case»-situatie, inclusief inrichting voor bluswater opvang. Zowel binnen een bedrijf (verschillende typen gevaarlijke stoffen scheiden, maximale hoeveelheid per ruimte beperken) als tussen bedrijven onderling.
2. Bedrijven die met gevaarlijke stoffen werken, moeten aan het eind van iedere werkdag een inventarislijst opsturen naar het bevoegd gezag. Bij de brand met Chemie-Pack is gebleken dat die lijst vervuild is met veel productnamen, terwijl voor de hulpverlening de werkzame stoffen van belang zijn. Dus alleen chemische naam van het product.
3. Er mag geen twijfel bestaan over welke bedrijven onder het zwaarste veiligheidsregime vallen. De lijsten die circuleerden waren op moment van de ramp in Moerdijk achterhaald en tegenstrijdig.
4. In het regeerakkoord is het voornemen opgenomen dat er een inspectievakantie komt voor bedrijven die gecertificeerd zijn (zelfregulering). Dat is, zeker voor deze categorie bedrijven, volstrekt onacceptabel. Natuurlijk kan er bij publieke controles rekening worden gehouden met de handhavingshistorie (zwarte en witte schapen), maar er moet een minimale inspectiefrequentie zijn voor alle bedrijven. Niet alleen voor de BRZO-bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen, maar ook voor alle kleintjes (zoals Chemie-Pack) dient minimaal één keer per jaar een integraal inspectieonderzoek plaats te vinden.
5. Voor hulpverleners maar ook voor werknemers en omstanders is het vitaal om bij een ongeluk direct te kunnen vaststellen dat er gevaarlijke stoffen in het geding zijn. Een oplossing zou zijn transportmiddelen en opslagruimten standaard de signaalkleur oranje te geven in aanvulling op de internationale identificatieborden.

Tijdens een ramp

6. Bij dit soort branden moet de mantra «geen gevaar voor de volksgezondheid» uit de protocollen verdwijnen. Er is altijd gevaar dat benoemd moet worden aan de hand van de chemicaliën die bij een calamiteit betrokken zijn. Metingen moeten gebaseerd zijn op de bij een brand betrokken chemicaliën. De procedures rond de luchtmetin-

gen tijdens en direct na een grote chemiebrand moeten aangescherpt worden.

7. Hulpverleners moeten altijd alle persoonlijke beschermingsmiddelen ter beschikking hebben en toepassen op basis van de kennis van de bij calamiteit betrokken stoffen.
8. Op bedrijventerreinen waar bedrijven met gevaarlijke chemicaliën staan, moet men de beschikking hebben over blusmiddelen en capaciteit gericht op een «worst-case»-situatie. Topprioriteit daarbij hebben: Rijnmond, Amsterdam, Terneuzen/kanaalzone, Vlissingen-Oost, DSM-cluster Sittard-Geleen, chemiecluster Eemshaven, Moerdijk en rond alle BRZO-bedrijven.
9. Elk bedrijf moet voldoende opvangbekkens hebben voor bluswater. Het is cruciaal dat zo snel mogelijk na het begin van een brand alle preventieve maatregelen genomen worden die verspreiding van het water kunnen beperken. Dit moet een standaard onderdeel worden van het draaiboek rampenbestrijding voor alle relevante bedrijven.

Nazorg

10. Na een groot incident, waarbij gevaarlijke stoffen zijn vrijgekomen, dient standaard een gezondheidsonderzoek te worden gehouden onder hulpverleners en andere personen die zich in de directe omgeving van het incident bevonden (werknemers, omwonenden uit risicogroepen). Daarvoor moet een standaard checklist gebruikt worden. Het onderzoek moet zo snel mogelijk na het incident starten omdat anders relevante informatie weglekt. Daarna moet het onderzoek ter controle periodiek worden herhaald.
11. Na het sein «brand meester» bij Chemie-Pack is het gebied weer vrijgegeven, waarna het voor iedereen vrij toegankelijk was. Pas twee dagen later is er weer een toegangsbeperking van kracht geworden. Er moet in de periode van nazorg een eenduidige procedure komen voor het toegangsbeleid naar de locatie van een incident inclusief de directe omgeving.

Ten slotte willen de leden van de SP-fractie nog opmerken dat de Evaluatiecommissie wet veiligheidsregio's en het stelsel van rampenbestrijding en crisisbeheersing een erg bestuurlijke achtergrond kent. Het ontbreekt wat deze leden betreft aan enkele specialisten op gebied van gevaarlijke stoffen en aan gezondheidsdeskundigen. Is de minister bereid de commissie op dat vlak uit te breiden?